

Aralık / December 2018

Cilt/Volume: 2

Sayı/Issue: 2

ISSN: 2587-1706

Anadolu Öğretmen Dergisi
Anatolian Journal of Teacher

www.anadoluoogretmendergisi.com
www.dergipark.gov.tr/aod

İLKÖĞRETİM FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN YENİ FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI HAKKINDAKİ TUTUM VE GÖRÜŞLERİ¹

Ramazan YÜKSEL*, Aykut ERGEN**, Doç. Dr. Semra BENZER***

*Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, r.yuksel@windowslive.com

**Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, aykuterg@gmail.com

***Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, sbenzer@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, ilköğretim fen bilimleri dersi öğretmenlerinin fen bilimleri dersi öğretim programına dair görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Türkiye’de görev yapan rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş il merkezi, ilçe merkezi ve köylerde görev yapan 100 fen bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Tüysüz ve Aydın tarafından 2009 yılında hazırlanan geçerliliği ve güvenilirliği hesaplanmış 5’li likert tipi 24 maddeden oluşan “İlköğretim Fen Bilimleri Programına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler “Google Form” ile toplanmış ve SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin yorumlanması için t-testi ve ANOVA analizleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin ölçekte yer alan maddelere verdikleri cevaplar, araştırma grubunun özelliklerine (cinsiyet, meslekteki yılı, çalıştığı okulun bulunduğu yer ve hizmet içi eğitim alma durumu) göre incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet, kıdem yılı, görev yaptıkları okulun bulunduğu yer ve hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Dersi, Tutum, Yeni Program, Öğretmen Görüşleri,

PRIMARY SCIENCE TEACHERS' ATTITUDES AND OPINIONS ABOUT THE NEW SCIENCE TEACHING PROGRAM

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the opinions of elementary school science teachers about the science curriculum. The study group was selected by random sampling 100 science teachers who worked in the provincial center, district center and villages of Turkey. "Attitude scale towards science course" which is content 24 items measured with a five-point Likert-type scale by Tüysüz ve Aydın, was used for data gathering tool. Data were collected with analiz Google Form and analyzed with SPSS ver 22.0 package program. The t-test and ANOVA analyzes were used to analyze the data. The answers of the teachers to the items in the scale were examined according to the characteristics of the research group (gender, year of occupation, location of the school where he worked and in-service training). There was no significant difference between the opinions of the teachers according to their gender, seniority year, the place where they work and their in-service training.

Keywords: Science Course, Attitude, New Program, Teachers’ Views

¹ Bu çalışma, 23-25 Mart 2018 tarihlerinde Afyon'da gerçekleştirilen Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Eğitim araştırmacıları eğitim programı kavramını farklı şekillerde tanımlamışlardır. Varış (1998)'a göre eğitim programı "Eğitim kurumlarının ya da içinde bulunulan sosyal çevrenin, bireylerin yaşantılarında düzenleme gitmek ve bu yaşantıları daha zengin hale getirmek adına yürüttüğü tüm etkinlikleri kapsamaktadır." Demirel (2005) ise eğitim programını "bireye eğitim kurumunda ve bu kurumun dışında planlanmış etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılan öğrenme yaşantıları düzeneği" şeklinde tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu ise eğitim programını "Eğitimi düzenleyen ve yönlendiren sistem" şeklinde açıklamaktadır.

Birkaç ülke hariç dünya üzerindeki çoğu ülkenin eğitim sisteminde olduğu gibi ülkemizde de milli bir eğitim politikası yürütülmektedir. Devletler yatırım yaptıkları eğitimin ülke kalkınmasına katkı sağlayacak biçimde olmasını ister. Bu doğrultuda eğitim programları eğitimin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Temel işlev, programlar aracılığı ile milli eğitim politikasının uygulamaya dökülmesidir. Öğretim programları da bu doğrultuda geliştirilir ve uygulanır (Varış, 1997).

Bir program geliştirilirken temel olarak ele alınması gereken konu "Bireyleri niçin eğitiyoruz?" sorusunun cevabıdır. Programın hedefleri bu cevapla ortaya konmaktadır. Ülkenin gelecek için kendine çizdiği yolu ve eğitim felsefesini eğitimdeki hedefleri göstermektedir. Ayrıca belirlenen içerikle ilgili olarak bunun nasıl öğretileceği sorusuyla da programın öğrenme- öğretme süreçlerini ortaya koymasının yanında hedeflere ne oranda ulaşıldığı sorusuna da yanıt aranır (Çepni ve Çil, 2016).

Eğitim programları hedef, içerik, eğitim durumları ve sınav durumları olmak üzere 4 öğeden oluşmaktadır. Bu 4 öğe sürekli birbiri ile karşılıklı etkileşim halindedir. Öğelerin birindeki değişim diğer öğelerin de değişmesine neden olur. Örneğin, eğer hedefler değişmişse belirlenen bu hedeflere varmayı sağlayacak içerik, öğrenme-öğretme yaklaşımları ve değerlendirme durumları da değişir. (Ekiz, 2008) Dinamik bir süreç olan program geliştirme planlama, program tasarısı hazırlama, hazırlanan programın denemesi ve değerlendirme unsurlarından oluşur. Bu unsurlar birbirleriyle etkileşim halindedir (Ayas, 1995).

Bilim ve teknolojide bugün yaşanan gelişmeler beraberinde değişmeyi getirmiş ve ülkelerin de buna uyum sağlamak adına eğitim programlarında sürekli yeniliklere gitmeleri zorunlu bir hal almıştır (Kaptan ve Kuşakçı, 2002).

Günümüz eğitim anlayışı öğrencinin sahip olduğu bilgisinin artırılması ve bunun değerlendirilmesinden çok bilginin öğrenen için anlamlı ve yaşamın doğal bir parçası haline getirilmesi esasına dayanmaktadır. Böylece, eğitim programlarının sürekli, kapsayıcı ve

müdahale edilebilir şekilde yenilenmesi zorunlu hâle gelmektedir. Eğitim anlayışında var olan değişim, bu güncelleme, yenileştirme ve geliştirme çabalarını eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası kılmaktadır (MEB, 2017).

Bilgi çağını yaşadığımız bu dönemde eğitimin asıl amacı öğrencilere hali hazırdaki bilgiyi aktarmaktan çok bilgiyi bulma ve ona ulaşma yollarını kazandırmaktır. Böylece öğrenmeyi yaşamsal olarak tecrübe edinen birey daha sonra karşılaşacağı yeni durum veya problemleri kendisi çözebilir ve böylece bilimsel süreç becerilerini geliştirebilir. Bu özelliklerin kazandırılmasında fen bilimleri dersinin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir (Kaptan, 1999).

Ülkelerin gelişmesinde fen bilimleri büyük önem taşımaktadır. Fen bilimleri eğitimini daha kaliteli hale getirmek için büyük çabalar harcanmakta, öğretim programlarında iyileştirmeler yapılmakta ve bu programlar en etkili şekilde uygulanmaya çalışılmaktadır. Fen bilimleri eğitimi hususunda ülkemiz genel olarak batının etkisi altında kalmaktadır. ABD’ de geliştirilen bazı programlar örnek alınmış ve ilk olarak 1964’te Ankara Fen Lisesi’nde uygulanarak geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (Ayas, 1995).

Fen Bilimleri, ülkelerin bilimsel ve teknolojik açıdan girdiği yarışta ve ekonomik gelişimlerinde önemli bir role sahiptir. Bu nedenle ülkeler bu gelişme ve yarışta üst sıralarda yer almak ve ilerlemenin sürekli olmasını sağlamak için teknolojiyi ve bilgiyi üretebilecek beceriye sahip bireyleri yetiştirme amacıyla fen bilimleri dersinin eğitim ve öğretimine büyük önem vermektedirler (Ayas, 1995; Ünal, 2003).

Fen bilimleri dersinin amacı bütün öğrencileri bireysel farklılıklarına göre ayırt etmeksizin fen okuryazarı olarak yetiştirmektir. Fen okuryazarlığı birey; problem çözme becerisine sahip, sorgulayan, eleştirel düşünen, araştıran, yaşam boyu öğrenme ve karar verme becerilerine sahip, yaşadığı çevreye ve dünyaya karşı merak duygusu taşıyan birey demektir. Fen okuryazarlığı, fen bilimlerine ilişkin ilgili olumlu tutum, beceri, değer ve bilgilere sahip olmayı gerektirir. Fen okuryazarlığı; fen bilimleri ve teknolojinin doğası, anahtar fen kavramları, bilimsel süreç becerileri, fen- teknoloji -toplum- çevre- mühendislik ilişkileri, bilimsel ve teknik psikomotor beceriler, bilimin özünü oluşturan değerler, fen bilimlerine ilişkin tutum ve değerler alt boyutlarını kapsamaktadır. Öğrencilerin fen okuryazarı olarak yetiştirilebilmesi için bu alt boyutlar dikkate alınmalı ve eğitim öğretim süreci öğrencilerin motivasyonlarını ve kendilerine güvenlerini olumlu anlamda etkileyecek özellikte olmalıdır. Öğrencilerin, kendi başlarına araştırma ve sorgulama yapabilen bireyler olacak şekilde gelişimleri sağlanmalıdır (MEB, 2005).

Öğrencilerin bireysel özellikleri neticesinde farklılıklar söz konusu olabilir. Öğrencilerin tamamında fen okuryazarlığının gelişimi için öğrencilerin, ihtiyaçları, bakış açıları, yetkinlikleri, yetersizlikleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Bunu gerçekleştirmek adına öğrencilerin öğrenme biçimleri ve sürelerinin farklı olabileceği dikkate alınmalıdır. Bütün öğrencilerin bireysel farklılıkları doğrultusunda ihtiyaçları ve becerilerine yönelik uygun stratejilerden oluşmuş öğrenme ve öğretme ortamları seçilmelidir. Cinsiyet ayrımı yapmadan, öğrencilerin yeterlilik düzeyleri, özel yetenek, bedensel engel ya da öğrenme zorluğuna sahip olma gibi durumlar göz önünde bulundurularak öğrenme stillerine ve gelişim düzeylerine uygun materyaller geliştirilmeli ve kullanılmalıdır (MEB, 2005).

Genç neslin, çağdaş eğitim ve öğretim anlayışına göre bilgiyi arayıp bulabilen, yaratıcı, bilgiyi üretebilen, problem çözme becerisine sahip, teknolojiden etkili şekilde faydalanabilen, bütüncül bakış ile olayları değerlendiren, esnek, ekip çalışmasına yatkın, aktif rol alan ve sosyal bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekir (Hançer vd., 2003).

Bu nedenle yaşadığımız çağın getirdiği öğrenme yöntem ve tekniklerindeki yeni yaklaşımlar ve program geliştirme çalışmalarındaki süreklilikler İlköğretim Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nı yenileme ihtiyacı doğurmuştur (Akdeniz vd., 2002).

Bir öğretim programı geliştirilirken bilimsel alandaki değişim ve yenilikler ile eğitim alanındaki güncel yönelimler temel olarak ele alınmalıdır. Bununla beraber önceki öğretim programlarının eksik ve sorun oluşturan yönleri belirlenip yeni program bu doğrultuda geliştirilmelidir. Geçmişten günümüze program geliştirme alanında yapılan çalışmaların planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları tek tek değerlendirilmeli, yapılan hatalar belirlenmeli ve program yenilenirken dikkate alınmalıdır (Ünal vd., 2004).

Program geliştirmede gerekli olan süreklilik, öğrencide istendik davranış değişiklikleri sağlamak amacıyla eğitim sürecindeki bireylerin, ders kitaplarının, kullanılan materyallerin ve diğer bütün koşulların sürekli bir biçimde geliştirilmesidir (Erden, 1993; Varış, 1997). Bu nedenle amaçların iyi biçimde belirlenmesi ve çeşitli etkinliklerle belirlenen amaçlara ne derecede ulaşıldığının değerlendirilmesi gereklidir (Duruhan, 1994). Bu nedenle bir öğretim programının başarısı uygulanma aşaması ile doğrudan alakalıdır. Öğretim programlarının geliştirilmesi kadar bu programların uygulanıp değerlendirilmesi de iyileştirme ve geliştirme açısından oldukça önemlidir.

İlköğretim Fen bilimleri Öğretim Programı Milli Eğitim Bakanlığı'nın almış olduğu kararla yeniden yapılandırılıp taslak öğretim programı olarak 13 Ocak 2017 tarihi itibarıyla komisyon çalışmaları tamamlanmış ve ardından yayınlanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılında askı sürecindeki taslak programa dair öğretmen ve velilerin öğretim programını

incelemeleri istenip görüşleri alınmıştır. Askı sürecini takip eden aşamada ise toplanan görüş, öneri ve katkıların değerlendirmesine dayalı olarak programlarda uygun görülen değişiklikler yapılmıştır. 5-15 Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen mesleki çalışma programında, yenilenen öğretim programları tanıtım seminerleri düzenlenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm öğretmenlerin seminerlere katılımı sağlanmaya çalışılmıştır. Fen Bilimleri Öğretim Programı 2017-2018 eğitim öğretim yılında 5. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılında ise aşamalı geçiş olmaksızın tüm sınıf seviyelerinde uygulanmasına karar verilmiştir. Programın temel amaçları arasında; fen biliminin alt bilimleri hakkında temel bilgileri kazandırmak, yaşadığı çevrede gerçekleşen olaylara ilgi çekip merak uyandırmak ve tutum geliştirmek, fen bilimlerini kullanarak girişimcilik becerilerini geliştirip kariyer bilincini oluşturmak, evrensel ahlak, milli ve kültürel değerler ile bilimsel etik ilkelerinin benimsenmesini sağlamak bulunmaktadır. Ayrıca yenilenen fen bilimleri öğretim programıyla fen bilimleri matematik, teknoloji ve mühendislikle bütünleştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2017).

Ancak iyi bir fen bilimleri öğretiminin gerçekleşmesi için öğretmenlerin fen bilimleri dersi taslak öğretim programı hakkındaki görüşlerinin, yeni öğretim programına yansımalarıyla yapılmış düzenlemeler sonucu olumlu görüş sahibi olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada 2017-2018 eğitim öğretim yılında fen bilimleri öğretmenlerinin yeni programla ilgili tutum ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 100 Fen Bilimleri öğretmenine yeni programla ilgili 2009 yılında geçerliği ve güvenilirliği yapılmış Tüysüz & Aydın (2009) tarafından hazırlanan 24 maddelik 5'li likert tipi ölçek uygulanmış ve elde edilen veriler analiz edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmada, çalışma grubunu Türkiye'nin çeşitli il merkezi, ilçe merkezi ve köylerinde görev yapan 100 Fen Bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin cinsiyetleri, hizmet yılları, yeni program ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları ve çalıştıkları okulların bulunduğu yerler ile ilgili bilgiler Tablo 1.'de verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin 2017-2018 eğitim öğretim yılında uygulanmasına başlanan Fen Bilimleri dersi öğretim programına yönelik tutum ve görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen, yeni Fen Bilimleri dersi öğretim programı ve konu ile ilgili diğer çalışmalar dikkate alınarak (Bybee

ve Marathe, 1993; Kyle, 1994; Dindar ve Yangın, 2007; Aykaç, 2007) hazırlanmış, faktör analizi sonucunda faktör yük değerlerinin 0,45 ve üzerinde olan 24 maddeden oluşan ve güvenilirliği ispatlayan cronbach α - iç tutarlık katsayı 0,89 olan bir tutum ölçeği kullanılmıştır (Tüysüz ve Aydın, 2009).

Tablo 1. Araştırma Grubunun Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	48	48
	Erkek	52	52
Hizmet yılız	1-5 yıl	48	48
	6-10 yıl	30	30
	11-15 yıl	13	13
	16 yıl ve üstü	9	9
Yeni programla ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?	Evet	70	70
	Hayır	30	30
Görev yaptığınız okulun bulunduğu yer	Köy	23	23
	İlçe Merkezi	37	37
	İl Merkezi	40	40

İşlem

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Var olmuş ya da günümüzde varlığını sürdüren var olduğu şekliyle ifade etme amacını taşıyan araştırma yaklaşımına tarama yöntemi denir (Karasar, 2000). Bu gayede Türkiye genelinde rastgele seçilmiş il, ilçe ve köy okullarında görev yapan Fen Bilimleri öğretmenlerine 2017- 2018 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan yeni Fen Bilimleri dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen tutum ve görüşlerini belirlemek için 24 maddeden oluşan 5'li likert tipi tutum ölçeği uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma sonucu elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (X)'dan yararlanılmıştır. Öğretmen görüşlerindeki genel tutumun belirlenebilmesi amacıyla her bir madde için aritmetik ortalama değeri bulunmuştur. Öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesinde bu aritmetik ortalama hesaplanırken anket formundaki maddelerden her bir madde için; Kesinlikle Katılmıyorum 1 puan, Katılmıyorum 2 puan, Karasızım 3 puan, Katılıyorum 4 puan ve Kesinlikle Katılıyorum 5 puan olarak kullanılmıştır. Ankette yer alan 24 maddenin her biri için öğretmenlerin cinsiyetlerine ve hizmet içi eğitim durumlarına bağlı olarak yeni programa yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için t- testi, hizmet yıllarına ve görev yaptıkları okulun bulunduğu yere bağlı olarak yeni

programa yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ise ANOVA testi yapılmıştır. Yine aynı değişkenlere göre (cinsiyet, hizmet yılı, yeni eğitim programıyla ilgili hizmet içi eğitim alıp almadığı ve görev yaptığı okulun bulunduğu yer) anketin bütünü aritmetik ortalamasına bakılarak t-testi ve ANOVA ile anlamlı farklılıklar olup olmadığı belirlenmiştir.

BULGULAR

2017-2018 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Fen Bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmenlerin tutum ve görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Fen Bilimleri Dersi Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri Analiz Sonuçları

No	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	X
1	6	6	15	15	17	17	56	56	6	6	100	3,41
2	6	6	13	13	15	15	63	63	3	3	100	3,44
3	3	3	23	23	22	22	44	44	8	8	100	3,31
4	5	5	23	23	28	28	32	32	13	13	100	3,28
5	3	3	20	20	38	38	35	35	4	4	100	3,17
6	5	5	40	40	22	22	31	31	2	2	100	2,85
7	6	6	26	26	25	25	37	37	6	6	100	3,11
8	11	11	33	33	23	23	27	27	6	6	100	2,84
9	7	7	30	30	21	21	32	32	10	10	100	3,08
10	6	6	21	21	23	23	42	42	8	8	100	3,25
11	6	6	12	12	21	21	53	53	8	8	100	3,45
12	3	3	13	13	16	16	56	56	12	12	100	3,61
13	8	8	28	28	21	21	36	36	7	7	100	3,06
14	7	7	26	26	24	24	38	38	5	5	100	3,08
15	4	4	16	16	20	20	51	51	9	9	100	3,45
16	10	10	25	25	29	29	26	26	10	10	100	3,01
17	8	8	29	29	25	25	31	31	7	7	100	3,00
18	7	7	30	30	27	27	26	26	10	10	100	3,02
19	5	5	23	23	23	23	34	34	15	15	100	3,31
20	11	11	26	26	29	29	30	30	4	4	100	2,90
21	7	7	23	23	25	25	36	36	9	9	100	3,17
22	22	22	29	29	24	24	18	18	7	7	100	2,59
23	22	22	32	32	28	28	14	14	5	5	100	2,51
24	6	6	14	14	15	15	31	31	35	35	100	3,78

Çalışmaya katılan 100 öğretmen tarafından Fen Bilimleri dersi programına yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin 5’li likert tipte sorulara verilen cevaplar yüzde ve frekanslar Tablo 2’de verilmiştir.

Yapılan t-testi analizleri sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerine ve hizmet içi eğitim durumlarına, ANOVA analizleri sonucuna göre de hizmet yıllarına ve okullarının bulunduğu yere bağlı olarak yeni programa yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğretmenlerin tutum ölçeğinde yer alan maddelere verdikleri cevapların, araştırma grubunun cinsiyet, hizmet içi eğitim alma durumları, meslekteki kıdem ve görev yapılan okulun bulunduğu yere göre farklılık gösterip göstermediği t- testi ve ANOVA ile test edilmiş ve Tablo 3-6’da belirtilmiştir.

Birinci aşamada tutum ölçeğinde yer alan maddelere verilen cevapların ortalamaları cinsiyete göre incelenmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Tutum Ölçeği Ortalama Puanları T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	P
Kadın	48	3,08	.250
Erkek	52	3,21	

Tablo 3’e göre tutum ölçeğini 48 kadın ve 52 erkek öğretmen cevaplamıştır. Kadın öğretmenlerin ölçek ortalama puanı 3,08 olarak ve erkek öğretmenlerin ise 3,21 olarak bulunmuştur. Tutum ölçeği ortalama puanı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=.250 < .005$).

İkinci aşamada tutum ölçeğinde yer alan maddelere verilen cevapların ortalamaları, öğretmenlerin “hizmet içi eğitim aldınız mı?” sorusuna verdikleri cevaplar bakımından ele alınmıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yeni Programla İlgili Hizmet İçi Eğitim Durumlarına Göre Tutum Ölçeği Ortalama Puanları T- Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Aldınız Mı?	N	X	P
Evet	70	3,21	.099
Hayır	30	3,00	

Tablo 4’e göre tutum ölçeğinde yer alan “Yeni programla ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?” sorusuna verilen cevaplardan % 70’ i “evet” ve %30’ u “hayır” şeklindedir. Tutum ölçeğini dolduran öğretmenler 42 farklı ilde çalışmaktadır. Bu soruya “hayır” cevabı veren öğretmenler Afyon-1, Ankara-7, Antalya-2, Edirne-1, Gaziantep-1, İstanbul-2, Kayseri-1, Kırklareli-1, Kocaeli-1, Konya-1, Sakarya-1, Tekirdağ-1, Van-1, Zonguldak-2, Bartın-1, Şırnak-2, Karabük-2 ve Düzce-2 şeklinde toplam 18 farklı ilde görev yapmaktadır. Ancak aynı ilden birden fazla yanıtta bakıldığında “Yeni programla ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?” sorusuna hem “evet” hem de “hayır” cevaplarının yer aldığı görülmektedir. Bu durumda, yeni programla ilgili bahsi

geçen illerde de hizmet içi eğitimlerin verildiği ancak bazı öğretmenlerin farklı nedenlerden dolayı “hayır” cevabını verdiği düşünülmektedir. Bu soruda evet diyenlerin ortalama puanı 3,21 ve hayır diyenlerin ortalama puanı 3,00 olarak hesaplanmıştır. Tutum ölçeği ortalama puanı ile öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.099 < .005$).

Üçüncü aşamada tutum ölçeğinde yer alan maddelere verilen cevapların ortalamaları, öğretmenlerin hizmet yılı açısından incelenmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Hizmet Yılına Göre Tutum Ölçeği Ortalama Puanları ANOVA Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	X	P
1- 5 Yıl	48	3,20	.590
6- 10 Yıl	30	3,16	
11- 16 Yıl	13	2,95	
16 Yıl ve Üstü	9	3,13	

Tablo 5’e göre araştırmaya dâhil olan öğretmenlerden 48’i 1-5 yıl, 30’u 6-10 yıl, 13’ü 11-16 yıl ve 9’u da 16 yıl ve üstü hizmet yılına sahiptir. Ölçek ortalama puanlarına bakıldığında 1-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlerin ortalama puanları 3,20, 6-10 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlerin 3,16, 11-16 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlerin ortalamaları 2,95 ve 16 yıl ve üstü hizmet yılına sahip öğretmenlerin ölçek ortalama puanı ise 3.13 olarak bulunmuştur. Tutum ölçeği ortalama puanları ile öğretmenlerin hizmet yılları arasındaki anlamlı farklılık ANOVA testi ile analiz edilmiş ve anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=.590 < .005$).

Üçüncü aşamada tutum ölçeğinde yer alan maddelere verilen cevapların ortalamaları, öğretmenlerin okullarının bulunduğu yere göre ele alınmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yere Göre Tutum Ölçeği Ortalama Puanları ANOVA Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Yer	N	X	P
İl Merkezi	40	3,10	.261
İlçe Merkezi	37	3,09	
Köy	23	3,33	

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullar buldukları yere göre üç kategoriye ayrılmıştır. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerden okulu il merkezinde yer alan 40 kişi, ilçe merkezinde yer alan 37 kişi ve köyde yer alan 23 kişidir. Okulu il merkezinde bulunan öğretmenlerin ölçek ortalama puanı 3,10, ilçe merkezinde bulunan öğretmenlerin ortalamaları 3,09 ve köyde bulunanların ölçek ortalama puanı 3,33 olarak hesaplanmıştır. Tutum ölçeği

ortalama puanları ile öğretmenlerin okullarının bulunduğu yer arasında, yapılan ANOVA analizi sonucu anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=.261 < .005$).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Fen Bilimleri, doğayı ve doğada yaşanan olayları planlı ve sistemli bir şekilde inceleyerek kimsenin daha önce karşılaşmadığı olayları keşfetme çabası olarak tanımlanabilir. İçinde bulunduğumuz çağda bilginin önemi neticesinde öğrencilere hali hazır bilgiyi aktarmak yerine bilgiye ulaşma, bilgiyi keşfetme becerisi kazandırmak temel amaçlar arasındadır (Kaptan ve Korkmaz, 2001).

Öğretim programı geliştirilirken temel olarak bilimdeki yenilikler ve eğitim alanındaki yönelimler dikkate alınmaktadır. (Ünal vd., 2004). Program geliştirme çalışmaları üniversitelerle birlikte Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde de artarak devam etmektedir. Bu çalışmalar çağdaş yönelimlerden, yeni gelişmelerden etkilenmekte ve bilimsel temellere dayandırılmaktadır (Demirel, 2013). Buradan da anlaşılacağı gibi mevcut programlar bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak değişim göstermek zorundadır. Aksi bir durum söz konusu ise yani mevcut program bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gerisinde kalıyor ya da bu gelişmelere yetecek kapasiteye sahip olmuyorsa yenilenmesi kaçınılmazdır.

2005 öğretim programının uygulanma sürecinde öğretmenlerin, en yoğun karşılaştıkları sorunlar; okullardaki donanım yetersizliği, öğretim programıyla ilgili yeterince bilgilendirilmemesi ve öğretmen kılavuz kitapların okullara vaktinde ulaştırılmaması şeklinde belirlenmiştir (Öz, 2007). Başka bir çalışmada 2005 programına dair öğretmenlerin, programın öğrenci mevcudunun fazla olduğu kalabalık sınıflarda uygulanmasının oldukça zor olduğunu ifade ettiği belirtilmiştir (Tüysüz ve Aydın, 2009). Bu çalışmaya göre öğretmenler, yeni programın, eski programın eksikliklerinin giderilmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu çalışmada da öğretmenler, kalabalık sınıflarda uygulanmasının zor olacağı konusunda fikir beyan etmişlerdir.

Toraman ve Alcı (2013) yaptıkları araştırmada, Öğretmenlerin çoğunluğunun yenilenen fen bilimleri programını yetersiz gördükleri; az kısmının ise programın yeterli olacağına ilişkin görüş belirttikleri görülmüştür. Ünal vd. (2004)'ın yapmış olduğu çalışmada hazırlanan eğitim programlarının planlama aşamalarında ayrıntılı ihtiyaç analizlerinin yeterince yapılmadığı, uygulama sürecinde gerekli olan koşulların tüm okullara sağlanamadığı ve uygulama sonrası etkili değerlendirmelerin yapılamadığı görüşünü bildirmektedirler.

Bir araştırmada öğretmenlerin kendilerine verilen hizmet-içi eğitiminin daha çok teorik düzeyde kaldığını ve uygulamanın az olduğunu belirtilmiştir (Ercan ve Altun, 2005). Yaşar vd.,

(2005)'de hizmet içi eğitimin yetersizliğini, yeni ilköğretim programları açısından bir sınırlılık olarak ileri sürmektedirler. Programların uygulayıcısı öğretmenlerin, programın başarılı uygulanmasında çok önemli rol oynadığı, programın felsefi temellerini benimsemelerinin yanı sıra programın gerektirdiği yöntem, teknik, ölçme ve değerlendirme gibi boyutlarda da yeterli donanımına sahip olmaları gerektiği bildirilmektedir (Akpınar, 2002).

Bu araştırmada, öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet, hizmet yılı, görev yaptıkları okulun bulunduğu yer ve hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Programın öğretmenlere tanıtımının yetersiz olması, programla ilgili hizmet içi eğitimin süresinin kısa tutulması ve eğitim verimliliğinin düşük olması, programın 2017-2018 eğitim öğretim yılında yalnızca 5. sınıflarda uygulanmaya başlamasından dolayı öğretmenlerin programı henüz özümseyememiş olmaları gibi nedenlerin anlamlı farklılıkların oluşmamasına sebep olduğu ve bu durumlarında öğretmenlerin birçok maddede kararsız kalmasında önemli rolü olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, A. R., Kurt, Ş. & Yiğit, N. (2002). *Yeni fen bilgisi öğretim programı ile ilgili öğretmenlerin düşünceleri*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulmuş bildiri, ODTÜ, Ankara.
- Akpınar, D. (2002). *1992 ve 2001 Öğretim Yıllarındaki İlköğretim Fen Bilgisi Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Ayas, A. (1995). Fen bilimlerinde program geliştirme ve uygulama teknikleri üzerine bir çalışma: İki çağdaş yaklaşımın değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 149-155.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46-73.
- Bybee, R. W. & E. Marathe (1993). Science and Technology Related Global Problems and Education: An International Survey, *Journal Of Research In Science Teaching*, 24 (2), 137-142.
- Çepni, S. & Çil, E. (2016). *Fen bilimleri dersi öğretim programı ilköğretim ve ortaokul öğretmen el kitabı*. Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Dindar, H. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim Fen Bilimleri dersi öğretim programına geçiş sürecinde öğretmenlerin bakış açılarının değerlendirilmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 185-198
- Duruhan, K. (1994). İlköğretim ikinci devresinde (ortaokullarda) öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerinde eğitim programlarının etkililiği, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 64-70.
- Ekiz, D. (2008). *Öğretimle ilgili temel kavramlar ve Program Geliştirme*. Trabzon: Celepler Matbaacılık
- Ercan, F. & Altun, S.A. (2005). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi 4. Ve 5. Sınıflar Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s. 311-319) Ankara: Sim Matbaası.
- Erden, M. (1993). *Eğitimde program değerlendirme*, Ankara: PEGEM Yayınları.
- Hançer, A.H., Şensoy, Ö. & Yıldırım H. İ. (2003). İlköğretimde çağdaş fen bilgisi öğretiminin önemi ve nasıl olması gerektiği üzerine bir değerlendirme, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 80-88.
- Kaptan, F. (1999). *Fen bilgisi öğretimi, öğretmen kitapları dizisi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Kaptan, F. & Korkmaz, H. (2001). *İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı modül 7 ilköğretimde fen bilgisi öğretimi*. Ankara: MEB Yayınları

- Kaptan, F. & Kuşakçı, F. (2002). *Fen öğretiminde beyin fırtınası tekniğinin öğrenci yaratıcılığına etkisi*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı (s. 197- 202). ODTÜ, Ankara.
- Karaer, H. (2006). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin İlköğretim I. Kademedeki Fen Bilgisi Öğretimi Hakkındaki Görüşleri (Amasya Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 8-2.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kyle, W. K. (1994). What Become of the Curriculum Development Projects of the 1960's? In D. Holdzkom And P. Lutz, Eds., *Research Within Reach: Science Education*.Charleston, WV: Appalachia Educational Laboratory, Inc.,
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) TTKB. (2005). İlköğretim Fen Bilimleri dersi öğretim programı ve kılavuzu. Ankara
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) TTKB. (2017). İlköğretim Fen Bilimleri dersi öğretim programı. Ankara.
- Öz, B. (2007). 2001 İlköğretim fen bilgisi dersi ve 2005 ilköğretim fen ve teknoloji dersi programlarına ilişkin öğretmen görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Toraman, S, Alcı, B., (2013). Fen Ve Teknoloji Öğretmenlerinin Yenilenen Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri, *Ekev Akademi Dergisi*, 1(1).
- Tüysüz, C., & Aydın, H. (2009). İlköğretim Fen Bilimleri dersi öğretmenlerinin yeni fen ve teknoloji programına yönelik görüşleri, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 37- 54.
- Ünal S., Coştu B, Karataş, F. Ö, (2004). Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış, GÜ, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 2:183-202.
- Ünal, S. (2003). *Lise 1 ve 3 öğrencilerinin kimyasal bağlar konusundaki kavramları anlama seviyelerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ünal, S., Coştu, B. & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 183-202.
- Varış, F. (1997). *Eğitimde program geliştirme “Teoriler ve teknikler”*. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık
- Varış, F. (1998). *Eğitim bilimlerinde yenilikler*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkan, B., Yıldız, N. & Girmen, P. (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazır bulunuşluk Düzeylerinin ve Öğretim Gereksinimlerinin Belirlenmesi, *Eğitimde Yansımalar VIII: Buluş Kırıkkaya / TÜFED-TUSED/ 6(1) 2009 148* Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s. 51- 63). Ankara: Sim Matbaası.

Ek 1. İlköğretim Fen Bilimleri Programına Yönelik Tutum Ölçeği

Sıra No		Kesinlikle Katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda içerik ile alt öğrenme arasında uyum bulunmaktadır.					
2	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda kullanılan yöntem ve teknikler alt öğrenmelerin gerçekleşmesine hizmet etmektedir.					
3	İlköğretim Fen Bilimleri Programı öğretilen konularla beklenen alt öğrenmelere ulaşılmaktadır.					
4	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'ndaki genel açıklamalar yeterli değildir.					
5	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda alt öğrenmeler ile kazanımların ayrımları iyi yapılmıştır.					
6	Konular itibariyle hangi öğretim yöntemlerinin daha uygun olabileceği belirtilmiştir.					
7	Programdaki konular günlük yaşantıya yeterince uyarlanmıştır.					
8	İlköğretim Fen Bilimleri Programı, öğretmenin öğrencileri değerlendirmesini zorlaştırmaktadır.					
9	İlköğretim Fen Bilimleri Programı öğrenci gelişim durumları dikkate alınarak hazırlanmıştır.					
10	İlköğretim Fen Bilimleri Programı, öğrencinin bilgileri keşfetmesine imkân sağlamaktadır.					
11	İlköğretim Fen Bilimleri Programı grup çalışmasına uygundur.					
12	İlköğretim Fen Bilimleri Programı öğrenci merkezli olarak hazırlanmıştır.					
13	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda konular, Fen Bilimlerinin doğasına göre iyi sıralanmıştır.					
14	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda konular, Fen Bilimlerinin ön şartlılık ilkesine göre iyi sıralanmıştır.					
15	İlköğretim Fen Bilimleri Programı yapılandırıcı öğrenme teorisini esas almıştır.					
16	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda öğretmenin düzenleyici sınıf içi çalışmalarına iyi örnek işlenişleri verilmiştir.					
17	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda kullanılacak araç-gereçler iyi belirlenmiştir.					
18	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda konu işlenişler mekanik etkinlikler olup öğretmene örnek oluşturacak nitelikten yoksundur.					
19	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda ölçme değerlendirme araçları öğrencilerin eksikliklerini belirlemede yeterli değildir.					
20	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda değerlendirme soruları öğrenci başarısını ölçebilen sorulardır.					
21	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları esas alınmıştır.					
22	İlköğretim Fen Bilimleri Programı'nda yapılan değişiklikler, eski programın eksikliklerini gidermiştir.					
23	İlköğretim Fen Bilimleri Programı istenilen düzeydedir.					
24	İlköğretim Fen Bilimleri Programını kalabalık sınıflarda uygulanması oldukça zordur.					